

Franciszek Pilarczyk

**NIEZNANY INWENTARZ XVI-WIECZNEJ
BIBLIOTEKI KOŚCIELNEJ W LUBSKU**

W rękopiśmiennej kronice Lubuska *Sommerfeldische Chronica* Joachima Möllera, przechowywanej w żarskim oddziale Wojewódzkiego Archiwum Państwowe-go, na stronach 378-384 znajduje się odpis fragmentów łacińskiego dokumentu z 1515 r.: aktu fundacyjnego biblioteki kościelnej w Lubsku. Joachim Möller, proboszcz ewangelicki i rektor szkoły w Lubsku, zmarły w 1672 r., kopiując tekst dokumentu przeplata go własnym komentarzem lub oryginalne fragmenty zastępuje własnym streszczeniem. Fundatorem księgozbioru lub oryginalne fragmenty zastępuje własnym streszczeniem. Fundatorem księgozbioru był Andrzej Noskewicz, „wikary wielkiego kościoła we Wrocławiu”, który osobiście przybywszy do Lubuska w dniu 2 września 1515 r. ofiarował tutejszemu kościołowi pewną liczbę ksiąg, a także naczynia i szaty liturgiczne. W podziękę za dar otrzymał przyrzeczenie, że co roku po wieczne czasy, w niedzielę po św. Mateuszu, w obdarowanym kościele odprawiana będzie msza za jego duszę i jego rodziców. Akt darowizny zawierał spis ksiąg oraz uwagę, że księgi owe złożone mają być w kościele, w miejscu bezpiecznym, niewilgotnym, żeby się nie zniszczyły. Znajdujemy też w nim uwagę, że mają one służyć „do użytku i studium mieszkańców rzeczonoego miasta, którzy by czytać chcieli. Jeśliby się zdarzyło pożyczyć komuś jakieś księgi, to pożyczać się ma pod rejestrem, z zamiarem odstawienia ich na miejsce pierwotne, a warunki z góry postawić trzeba co do zwrotu”.

I tu następuje spis ksiąg*.

- [1] *Bibliam impressam ligatam sub corio Brumatico cum concordantiis in margine cum libellae hebraicae et cum concordantiis biblicis.*
- [2] *In alio volumine cum Concordantiis Juris Canonici, cum partibus Alexandri et Margarita decretorum et tabula super summa Anthonini.*
- [3] *Item Vocabularium Breviloquiorum cum fasciculo temporum.*
- [4] *Vocabularum Salomonis.*
- [5] *Postillas Epistolarum et Evangeliorum.*
- [6] *Discipulum de tempore et sanctis cum Promptuario Exemplorum.*
- [7] *Sermones Jordani de tempore.*
- [8] *Omeliias beati Gregorii in volumine scriptas.*
- [9] *Sermone Ruperti delicio cum Tractatu de indulgentiis.*
- [10] *Sermones Leonhardi de Utino.*
- [11] *Sermones Thesauri de sanctis in alio volumine.*

- [12] *Sermones D. Bernhardini.*
- [13] *Thomas super Apostolis.*
- [14] *Sermones Henrici Herpf.*
- [15] *Rupertus Delicio de sanctis.*
- [16] *Sermones Bernhardi Abbatis cum Canticis.*
- [17] *Sermones collectas in Volumine scriptas.*
- [18] *Sermones collectas item in Volumine scriptas.*
- [19] *Libros Scalae Caeli.*
- [20] *Praeceptorum Henrici Herpf.*
- [21] *Praeceptorum Gothaldi.*
- [22] *Vitas Patrum.*
- [23] *Oleat super Libros Sapientiae.*
- [24] *Ecclesiastica Historia in uno libro.*
- [25] *Margaretha Decretalium.*
- [26] *Ubertinus in arboreum Christi.*
- [27] *Sermones Meffraeth.*
- [28] *Sermones Griz de Tempore.*
- [29] *Tractatus Sophilogium editum a Fratре Jacobi Magni de Parasco; in eodem libro considerationem Bernhardi et alijs quam pluribus Tractatibus.*
- [30] *Vocabularium utriusque iuris.*
- [31] *Modum Legendi Iura.*
- [32] *Decretum.*
- [33] *Decretales.*
- [34] *Psalterium Augustini.*
- [35] *Hugo Cardinalis super Cor enath.*
- [36] *Fortalitium Fidei.*
- [37] *Sermones quadragesinale Leonardi de Utino.*
- [38] *Partes Lirae super Cor libros sententiarim.*
- [39] *Secunda Secundae et Tertia Beati Thomae.*
- [40] *Prima pars cum Prima Tertiae Beati Thomae.*
- [41] *Scriptum primum, secundum, tertium, quartum Beati Thomae in duobus voluminibus.*
- [42] *Textus Sententiarum quatuor Librorum.*
- [43] *Pantheologia in duobus partibus.*
- [44] *Opera Anthonini in 4 libris.*
- [45] *Chronica Anthonini in tribus partibus.*
- [46] *Pastorale Gregorii.*

Przypisy

* Kolejne numery „spisu” odpowiadają numerom przypisów.

IP: *Incunabula quae in Poloniae asservantur. Inkunabuly w bibliotekach polskich*, red. A. Kawecka-Gryczowa, Wrocław 1970.

¹ Pozycja trudna do zidentyfikowania. W XV stuleciu było kilkadziesiąt wydań Biblii.

² Klocek zawierający Biblię (nie określone wydanie) oraz prawdopodobnie bliżej nie określone części *Decretale* Alexandra de Villa Dei (IP. 208-239) oraz dzieło Antoninusa Florentinusa *Tabula Joannis Molitoris super Summam theologicam* (IP. 429, 430) odnotowuje 2 wydania: Köln 1484 i 1486.

³ Klocek zawierający nie zidentyfikowany *Vocabularium Breviloquiorum* oraz bardzo popularne dzieło Wernera Rolewincka *Fasciculus temporum* (wiele wydań w latach 1474-1495, IP. 4781-4801).

⁴ Pozycja nie zidentyfikowana.

⁵ Pozycja nie zidentyfikowana.

⁶ Jest to prawdopodobnie dzieło Joannesa Herolta: *Sermones Discipuli de tempore et de sanitatis cum Promptuario exemplorum et de Beate Virgine* (IP. 2740-2766: wiele wydań w różnych miastach Europy).

⁷ Iordanus de Quedlinburg: *Postillae de tempore et sermones*, Strassburg (Typ. Iordani=Ge. Husner), 1483, 2° (IP. 3275).

⁸ Prawdopodobnie są to *Homiliae super Evangeliiis* papieża Grzegorza I Wielkiego (IP. 2487-2489).

⁹ Caracciolus Robertus. Jego *Sermones...* wydawano wielokrotnie w wielu miastach Europy (IP. 1404-1431).

¹⁰ Leonardus de Utino w latach 1473-1495 wydał m. in.: *Sermones de sanctis, Sermones de tempore, Sermones quadragesimale de legibus dicti* (IP. 3397-3415).

¹¹ Pseudo-Petrus de Palude: *Sermones Thesauri novi de tempore* lub *Sermones Thesauri novi de sanctis*. Oba te dzieła miały wiele wydań (IP. 4351-4377).

¹² Bernardinus Sienensis: *Sermones de evangelio aeterno*, Basel, Nic. Kessler (ca 1490/95), 2° lub *Sermones de festiuitatibus gloriosae*, Nürnberg, Frid. Creussner, 1493, 4° (IP. 896-898).

¹³ Nie zidentyfikowane dzieło św. Tomasza z Akwinu.

¹⁴ Henricus de Herpf: *Sermones de tempore et de sanctis* (Speyer). Petr. Drach (post 17 I 1484), 2° lub *Speculum aureum decem praeceptorum Dei*. Mainz, Petr Schöffner, 1474, 2° lub wydania późniejsze tegoż dzieła (IP. 2692-2695).

¹⁵ Caracciolus Robertus: *Sermones de laudibus sanctorum*, Speyer, Petr. Drach, 1490, 2° lub inne z wielu *Sermones...* tegoż autora (IP. 1408-1414).

¹⁶ Bernardus Claravallensis: *Sermones super Cantica canticorum*. Mainz, Petr. Schöffner, 1475, 2° lub inne wyd. (IP. 917-919).

¹⁷ Nie zidentyfikowany zbiór kazań.

¹⁸ Nie zidentyfikowany zbiór kazań.

¹⁹ *Scala caeli*, Hisp. Sevilla (Mein. Ungut et Stan. Polonus) 1496, 4°.

²⁰ Henricus de Herpf: *Speculum aureum decem praeceptorum Dei*, Basel, I. Froben, 1496, 4° lub inne wydanie tegoż dzieła (IP. 2693-2695).

²¹ Pozycja nie zidentyfikowana.

²² Pseudo-Hieronimus: *Vita sanctorum patrum* (Koln, Barth. de Unkel, ca 1476, non post 1479) 2° lub inne z wielu wydań XV-wiecznych (IP. 2805-2813).

²³ Pozycja nie zidentyfikowana.

²⁴ Eusebius Caesariensis: *Historia ecclesiastica*, Strassburg, Henr. Eggestein, 1475, 2°, lub inne wydanie tegoż dzieła (IP. 2093-2095).

²⁵ *Annotationes Margaritarum Decretalium*, Ed. Sebastianus Brant, Basel, Nic. Kessler, ca 1496, 2° (IP. 3601, 3602).

²⁶ Ubertinus de Casali: *Arbor vitae crucifxae Christi*, Venezia, Andr. Bonetis, 1485. 2°.

²⁷ Maffret: *Sermones de tempore et de sanctis, sive Hortulus reginae*, P. I-III, Basel, Nic. Kessler, ca 1483. 2° lub inne z wielu wydań tegoż dzieła (IP. 3682-3688).

²⁸ Prawdopodobnie, Gritsch Ioannes: *Quadragesimale*, Nürnberg, Ge. Stuchs, 1488. 4° lub inne z wielu wydań tegoż dzieła (IP. 2545-2562).

²⁹ Klocek zawierający nie zidentyfikowane dzieło *Fratre Jacobi Magni de Parasco* oraz Bernardus Claravallensis: *De consideratione* (Utrecht, Nic. Ketelaer et Ger. Leempt, ca 1474). 2° lub inne wydanie tegoż dzieła oraz parę innych traktatów.

³⁰ *Vocabularius iuris utriusque*, Speyer, Petr. Drach, 1478. 2° lub inne z bardzo wielu wydań tegoż dzieła (IP. 5695-5713).

³¹ *Modus legendi abbreviaturas cum aliis tractatinus iuridicis* (Speyer, Petr. Drach, ca 1478). 2° lub inne z wielu wydań tegoż dzieła (IP. 3814-3822).

³² Gratianus: *Decretum*, Strassburg, Henr. Eggestein, 1471. 2° lub inne z kilkudziesięciu wydań XV-wiecznych (IP. 2439-2471).

³³ Bonifacius VIII: *Liber sextus Decretalium* (Strassburg, Henr. Eggestein, ca 1470/72). 2° lub inne z kilkudziesięciu wydań XV-wiecznych (IP. 1175-1208).

³⁴ Augustinus Aurelius: *Explanatio Psalmorum*, P. I-III, Basel, Io. Amerbach, 1489. 2° lub inne wydanie tegoż dzieła.

³⁵ Pozycja nie zidentyfikowana.

³⁶ Alphonsus de Spina: *Fortalitium fidei* (Strassburg, Io. Mentelin, non post 1471). 2° lub inne wydanie tegoż dzieła.

³⁷ Leonardus de Utino: *Sermones quadragesimales de legibus dicti*, Ulm, Io. Zainer, 1478. 2° lub inne wydanie tegoż dzieła.

³⁸ Pozycja nie zidentyfikowana.

³⁹ Thomas de Aquino: *Summa theologica*, P. II, 1, Mainz, Petr. Schöffner, 1471. 2° lub inne wydanie tej części; *Summa theologica*, P. III (Basel, Mich. Wenssler, ca 1474), 2° lub inne wydanie tej części (IP. 5307-5320).

⁴⁰ Część I oraz III, 1 *Summy* (IP. 5298-5322).

⁴¹ Thomas de Aquino: *Scriptum super optimo libro Sententiarum*, Koln, Henr. Quentell, 1480. 2° lub inne wydanie (IP. 5278-5290).

⁴² Petrus Lombardus: *Sententiarum libri IV* (Strassburg, Typ. Henr. Ariminensis=Ge. Reysner, non post 1468). 2° lub inne z kilkunastu wydań XV-wiecznych (IP. 4331-4347).

⁴³ Pozycja nie zidentyfikowana.

⁴⁴ Antoninus Florentinus: *Summa theologica*, P. I-IV, Nürnberg, Ant. Koberger, 1477-1479, 2° lub inne z wielu wydań (IP. 417-428).

⁴⁵ Antoninus Florentinus: *Chronicon*, P. I-III, Nürnberg, Ant. Koberger, 1484, 2° lub inne wydanie (IP. 385-387).

⁴⁶ Gregorius I Magnus papa: *Pastorale, sive regula pastoralis* (Köln, Ulr. Zell, non post 1471). 4° lub inne wydanie (IP. 2497-2502).